

О. М. Майборода

Етнополітологія

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ (від [етно...](#) і *політологія*) – наукова соціогуманітарна дисципліна, що вивчає феномен етнічної політики. Е. розглядає поняття «етнічна політика» в обох його значеннях: і як сукупність взаємовідносин між політизов. етніч. спільнотами та між етніч. спільнотами й державою, і як політику держави з регулювання цих відносин й забезпечення прав, потреб та інтересів етніч. спільнот і осіб, що до них належать, які проживають на її території. Термін «Е.» вживають переважно у наук. просторі країн, що утворилися після розпаду СРСР. У більшості країн світу, особливо англомов., аналог. дослідж. здійснюють у рамках традиц. політ. науки, інколи їх об'єднують терміном «етнічні дослідж.», який передбачає значно ширшу об'єктно-предметну сферу, ніж етнічна політика. Е. виникла і розвивається як синтетична наук. дисципліна, що взаємопов'язана з такими дисциплінами, як політологія, етнологія, історія, правознавство, соціологія, соціальна психологія, демографія та ін. Її теор.-концептуал. основою є сукупність заг.-прийнятих положень з теорії [етносу](#) та *нації*, політико-правових учень, дослідж. з етнополіт. історії різних країн і встановленні на їх основі закономірності та повторюваності. Внутр. структуру Е. складають етнополіт. історія, етнодемографія, [етносоціологія](#), [етнопсихологія](#), етноконфліктологія, правові засади етніч. політики, етнополіт. менеджмент, етнополіт. культурологія. Функціонально вона має адекватно розкривати стан етнополіт. сфери суспільства, встановлювати закономірності її розвитку, виявляти латентні й наявні етнополіт. протиріччя та етноконфліктні точки, пропонувати шляхи запобігання етніч. конфліктам, оптимал. етнополіт. рішення і найбільш рац. етнополіт. менеджмент. Зростання соц. ролі Е. зумовлене процесом глобалізації, зокрема таким її проявом, як міжнар. масові міграції і ускладнення внаслідок них етнодемогр. та етносоц. структури багатьох країн, труднощі міжетніч. адаптації та акультурації, загострення міжетніч. конкуренції на ринку праці, універсалізація та уніфікація культури, що загрожує зникненням етнокультур. різноманітності людства, визнаної однією з найбільших його цінностей.

В УРСР становлення Е. розпочалося у 2-й пол. 1980-х рр. під впливом заг. ідеол. лібералізації, зумовленої перебудовою, а також розгортанням етніч. відродження, зокрема у формі політизації етичності, в респ. СРСР. Етнічне відродження охопило як нац. більшість

(етніч. українців), так і нац. меншини. Неспроможність пануючої на той час марксист.-ленін. теорії з нац. питання пояснити ці явища змусила суспільствознавців УРСР та ін. рад. респ. відмовитися від неї (насамперед від її найбільш догматич. положень), звернутися до світ. етнополітол. думки і зробити спробу застосувати її досягнення для пояснення укр. реалій. 1992 створ. спеціалізов. Інститут нац. відносин і політології АНУ (нині Інститут політ. і етнонац. дослідж. НАНУ); етнополітол. і суміжні з ними дослідж. розгорнуті в Інститутах історії України та держави і права НАНУ, ІМФЕ (усі – Київ), на соціогуманітар. каф. багатьох ВНЗів України. Фахівці з Е. надали наук. консультації концептуал. і методол. характеру розробникам Конституції України, Законів України «Про громадянство України» (1991), «Про національні меншини в Україні» (1992) та ін. правових актів; запропонували проекти концепцій держ. етнонац. і мовної політики. Завдяки рекомендаціям етнополітологів за допомогою механізмів держ. етнополіт. менеджменту вдалося забезпечити на території України міжетніч. компроміс і запобігти радикалізації етнополіт. сфери.

Рекомендована література

1. Курас І. Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення. К., 2004;
2. Штепа С. О. Етнополітичні проблеми Криму: роль ВР України в їх розв'язанні. К., 2005;
3. Етнополітична карта світу XXI ст.: Метод. і предмет. коментарі. Т., 2006.

Бібліографічний опис:

Етнополітологія / О. М. Майборода // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18069>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).